

Gorroto
arrazista,
xenofobo, antigitano
eta **LGTBIfobiko**
gertakarien aurrean tokian-
tokian jarduteko gida

(Oinarrizko dokumentua)

2022ko uztaila

#biltzen
Gizarteratzea eta Kulturarteko Bizikidetzaren Euskal Zerbitzua
Servicio Vasco de Integración y Convivencia Intercultural

Euskadi, auzolana

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

BERDINTASUN, JUSTIZIA
ETA GIZARTE POLITIKETAKO SAILA

DEPARTAMENTO DE IGUALDAD,
JUSTICIA Y POLITICAS SOCIALES

AURKIBIDEA

Aurkezpena	4
1. Justifikazioa	7
2. Helburua	8
3. Eragile parte-hartzaileak	8
4. Funtsezko kontzeptuak	9
5. Jarduteko printzipioak	12
5.1. Biktima beti erdian	12
5.2. Sareko lana.....	14
5.3. Printzipio demokratikoetara egokitzea.....	14
5.4. Proporzionaltasuna erakundeen erantzunean	15
6. Proposatutako jarduketak	15
6.1. Arreta, informazioa eta orientazioa	15
6.2. Bideratzea premiaren arabera	16
6.3. Sentsibilizazioa eta salaketa soziala larritasunaren arabera	17
6.4. Komunikabideen bidezko informazioa eta sentsibilizazio publikoa	19
6.5. Intzidentearen erregistro estatistikoa.....	20
7. Gorrotokotzat jo ezin diren delituak, kolektibo jakin batzuetan ardaizen direnak	20
8. Baliabideen eta kontaktuen zerrenda	21
Eranskinak	24
I. eranskina. Udal Bandoa	24
II. eranskina. Adierazpen instituzionala.....	24
III. eranskina. Adierazpen instituzionala eta kontzentrazio-deialdia.....	24

Aurkezpena

Gorrotoko gertakarien kopuruak gora egin du Euskadin azken urteotan, eta gehiago salatzen delako edo hobeto erregistratzen delako den aztertzetik harago, gero eta garrantzi sozial handiagoa du. Gertakari horiek segurtasun-gabezia, ahultasun eta inpaktu komunitario handia eragiten dituzte.

Gainera, ez dirudi fenomeno koiuntural baten aurrean gaudenik, COVID-19aren ondorengo deskonfinamenduak areagotua, ezta zirkunstantziala ere, uda eta bertan antolatzen diren ekitaldiei lotua. Egia da urtarokotasun jakin bat dagoela, espazio publikoa gehiago okupatzen delako, eguraldi onaren eta herriko jaien ondorioz. Dena den, horrek esan nahi du egiturazko gai baten aurrean gaudela, eta gorroto-diskurtoak nabarmen handitu direla.

Egoera horren aurrean, hainbat baliabide, zerbitzu eta sare ditugu errealitate horri heltzeko, baina koordinazio hobea eta handiagoa falta zaigu, batez ere biktimen artean. Herritarrek eta, batzuetan, erakundeek ez dakite horrelako egoeren aurrean nola jokatu behar den, eta horrek zaugarritasunaren eta arretarik ezaren pertzepzio orokorra, baita estigmatizazioa ere, indartzen du.

Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila lanean ari da egoera hori hobetzeko, eta dokumentu hau egitea horren adibide ona da.

Gida bat da, oinarrizko dokumentu bat, nagusiki tokiko erakundeei zuzendua, tresna erabilgarria izan nahi duena, zuen lurraldeetan gerta daitezkeen gorroto-gorabehereri aurre egiteko ez ezik, sentsibilizazio- eta prebentzio-prozesuak ezartzeko ere.

Horregatik, diskriminazioari erasoetatik harago heltzen dio dokumentuak, funtsezko kontzeptuei, jarduteko printzipioei eta ekintza zehatzen proposamenari buruzko informazioa emanez, ikuspegi intersektionaletik, pertsona guztien giza eskubideen errespetuan oinarrituta. Dokumentuak, gainera, kolektibo edo populazio-talde jakin batzuen espezifikotasuna ikusarazi nahi du, ikuspegi hirukoitz bat eskainiz: migratzailea, ijitoa eta LGTBI.

Gida honen helburua, azken batean, errealitate desberdinak dituzten udalerriei erantzunak ematea da, tamainari, baliabideei, biztanleriari eta abarri dagokienez. Udal baikoitzaren zeregina izango da, egoki iritziz gero, gidaren edukia edo zati bat bere errealitatera egokitzea. Eta zeregin horretarako, Sailak eskura dituen baliabideak jartzen dizkio, Giza Eskubideen, Biktimen eta Aniztasunaren Zuzendaritzaren eta Biltzen-Integraziorako eta Kulturen arteko Bizikidetzarako Euskal Zerbitzuaren bidez. Gainera, dokumentu bizia eta berritzailea da, berrikusia izango dena eragile instituzionalekin eta sozialekin kontrastea eginez.

Udaberri 2024 Planean adierazi genuen bezala, datozen urteetan funtsezko erronka bat dugu Euskadin: diskriminazioaren eta desberdintasunaren aurka borrokatzea. Eta hori lortzeko, gaian eskumena duten edo lan egiten duten eragile sozial eta instituzionalekin koordinatuta lan egin behar dugu; izan ere, lankidetzaren publiko-sozialik gabe, giza eskubideak babesteko premiari buruzko adostasun zabalak bilatu gabe, tratu-berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren arloko aurrerapenak ez lirateke posible izango.

Aurkezpena

1. Justifikazioa

Tratu-berdintasuna eta diskriminaziorik eza oinarrizko printzipio demokratikoa da erakunde publikoen funtzionamenduan, baita eskubide eta betebeharretan berdinak izan nahi duten herritarren arteko bizikidetzaren helburu duten gizartearen funtzionamenduan ere, haien jatorri nazionala, fenotipoa, praktika kulturalak, erlijio-sinesmenak, sexua, orientazio eta identitate sexuala eta abar alde batera utzita.

Euskadin eta beste edozein gizarte garaikidetan, kultura-aniztasuna, jatorri nazionala eta fenotipoena¹ errealitate garrantzitsua da, gero eta handiagoa, eta irauteko bokazioa du. Ez da gertaera puntuala edo zirkunstantziala. Era berean, aniztasun hori bereziki aberasgarria den fenomeno, batzuetan, izaera baztertzaila duten beste elementu batzuek arrazismoa, xenofobia eta antigitanismo moduan agertzeko baliatzen dute.

Nortasunaren garapen aserako giza eskubidea gauzatzea, sexualitateari dagokionez, eta, bereziki, identitate sexual-generikoei, desiraren orientazioari eta arau heterosexuaren praktika sexual disidenteei dagokienez, gure gizartearen aniztasuna eraikitzen duten beste errealitateetako bat da. Fenomeno unibertsalak dira, historiako une guztietan eta kultura guztietan egon direnak, eta, hala ere, LGTBifobia izeneko bazterketa eta diskriminazio berezi baten xede direnak.

Gure testuinguruan eta eskura ditugun datuen arabera, arrazismoa/xenofobia eta LGTBifobia dira gertakari eta gorroto-delitu gehien azaltzen dituzten ereduak. Ildo horretan, ezinbestekoa da botere publikoek elkarrekin eta gizarte-eragileekin lanikidetzan jardutea bizikidetzaren, giza eskubideak eta tratu-berdintasuna eta diskriminaziorik eza sustatzeko, arrazismoaren, xenofobiaren, antigitanismoaren eta LGTBifobiaren antagonista diren aldetik. Gida honek tresna bat izan nahi du, dauden eta etorkizunean izango diren beste batzuekin batera, helburu horretan.

Tokiko erakundeei jakinarazten zaizkien kasu edo gorabeheren aurrean erreaktiboa den tresna hori beste politika publiko prebentibo edo positibo batzuen osagarria da, hala nola arlo horietan lan egiten duten tokiko, foru-aldundiko eta autonomia-erkidegoko planen osagarria.

Nolanahi ere, eta diskriminazio historikoko eta egiturazko sistematan jatorria duten beste indarkeriazko errealitate batzuetan ez bezala, hala nola patriarkatuan, arrazismoaren, xenofobiaren, antigitanismoaren eta LGTBifobiaren kasuan dagoen legeria oso berria da (15/2022 Legea, uztailaren 12koa, integrala tratu-berdintasunerako eta diskriminaziorik ezarako). Izan ere, orain arte Zigor Kodea izan da jorrazteko erreferentzia nagusia. Ildo horretan, dokumentu honentzat erronka bat da erakundearen jardura eta erantzuna lege-testuinguru konplexu batean (eta, gainera, eraikitzen ari dena) bideratzea.

1 / Arraza terminoa legezko testuetan eta lagunarteko planoan gizakien arteko zenbait aldakuntza fisiko eta larru-kolore aipatzeko erabiltzen den arren, adostasun zientifiko bat dago esateko giza espeziean ez dagoela arrazarik, fenotipoak baizik, hau da, pertsona bakoitzak bere geneen eta ingurunearen arteko elkarrekintzaren emaitza gisa dituen karaktere ikusgarriak. Arraza gaitasunaren arteko ezberdintasuna eta diskriminazioa justifikatzeko erabili den kontzeptua da. Nolanahi ere, termino hori erabiltzen bada legeriak normalean eta, akats baten ondorioz edo nahita, beste arraza batekotzat jotzen diren pertsonak babesten dituela bermatzeko da.

2. Helburua

Toki-erakundeen (batez ere Udalen) jarduera instituzionala bideratzea gertakari arrazista, xenofobo, antigitano eta LGTBIfobikoen aurrean, baldin eta gertakari horiek zuzenean jakinarazten bazaizkie, eragile pribatuen edo partikularren artean ematen badira² eta udal-mugaratean gertatu badira, bai eremu publikoan bai pribatuan, ekintza horrek biktimarengan eta bizikidetzaren komunitarioan izan dituen ondorioei erantzun egokia eta proportzionatua emateko helburuarekin.

3. Eragile parte-hartzaileak

Proposatutako jardueretan, erakundeetako eta gizarteko eragile batzuk identifikatzen dira, baita gida honetan dituzten rola ere. Hona hemen:

- Udaletxea. Gida honen xede den tokiko erakundea da, eta erantzukizun publikotik, agente guztiak koordinatzen eta aktibatzen ditu, haien berri ematen zaien gertakari arrazista, xenofobo, antigitano eta LGTBIfobikoen aurrean arreta, laguntza, orientazioa, bideratzea, sentsibilizazioa eta salaketa soziala egiteko. Eta horrela planteatzen da herritarrekin duen gertutasunarengatik.
- Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Saila. Eusko Jaurlaritzako saila da, Giza Eskubideen, Biktimen eta Aniztasunaren Zuzendaritzaren bitartez, tratu-berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren arloko politika publikoak garatzeko agindua duena. Horretarako, gainera, hainbat zerbitzu ditu:
 - Biltzen. Integrazioarako eta kulturen arteko bizikidetzarako euskal zerbitzua, Eusko Jaurlaritzari atxikitako zerbitzu publikoa da, eta, besteak beste, atzerriartasunari buruzko doako aholkularitza juridikoa ematen du, eta prestakuntza-, aholkularitza-, sentsibilizazio- eta informazio-lanak egiten ditu. Agenteei gertakariaren balorazioan eta gizarte-bitartekari-tzako zereginetan aholku emateko zeregina du.
 - Berdindu. Lesbiana, gay, trans, bisexual eta intersexualei (LGTBI) eta haien inguruneari informazioa eta arreta emateko euskal zerbitzua. Eusko Jaurlaritzari atxikitako zerbitzu publikoa da, eta LGTBIfobia ezabatzea eta LGTBI pertsonen eskubide eta askatasunak erabat baliatzeko egon daitezkeen oztopoak kentzea du helburu.
 - Biktimari Laguntzeko Zerbitzua. Eusko Jaurlaritzaren mendeko zerbitzu publikoa, borondatezkoa eta doakoa da, legelarien, gizarte-langileen eta psikologoaren diziplina anitzeko taldeek osatua, eta biktimei sistema judizialarekin dituzten harremanetan laguntzea du helburu. Ertzaintzarekin batera proposatzen da bideratzeko lehentasunezko tresna gisa, indarkeria fisikoaren moduko delituen kasuan, adibidez.
 - Eraberean sarea. Tratu-berdintasunaren aldeko eta diskriminazioaren aurkako euskal sarea, Eusko Jaurlaritzak bultzatua. Hainbat gizarte-erakundek parte hartzen dute, begirada hirukoitzarekin (migratua, ijitoa eta LGTBI). Maila eta modu guztietako diskriminazioaren biktimei arreta, laguntza pertsonala eta laguntza juridikoa ematen die. Lehentasunezko bideratze-tresna gisa proposatzen da, indarkeria fisikoak esku hartzen ez duenean. Bereizketa horren oinarria da sarea batez ere sentsibilizazio-, prestakuntza- eta prebentzio-lanetarako eratzen dela, eta ez hainbeste alderdi judizial zapaltzailerako, nahiz eta ez dagoen baztertuta kasu estrategiko eta larrietarako.

2 / Eragile diskriminatzaileak publikoak direnean, erakunde eskuduna Arartekoa da.

- Ertzaintza. Euskal Autonomia Erkidegoko polizia autonomikoa da, gorroto-delituak jartzaz eta ikertzeaz arduratzen dena.

4. Funtsezko kontzeptuak

Jarraian, dokumentu honetan zehar erabiltzen diren kontzeptu eta termino batzuen definizioa jasoko dugu, hobeto ulertzeko eta gida honen esparruan erantzuna jasoko duten gorabeherak baloratzeko orientabide gisa erabiltzeko.

- Diskriminazioa³

Arraza, kolorea, sexua, hizkuntza, erlijioa, iritzi politikoa edo beste mota batekoa, jatorri nazionala edo soziala, egoera ekonomikoa, jaiotza edo beste edozein gizarte-egoera bezalako motiboetan oinarritzen den bereizketa, bazterketa, murrizketa edo lehentasuna da, Eta pertsona guztien giza eskubideak eta oinarrizko askatasunak berdintasunez aitortzea, gozatzea edo gauzatzea deuseztatzea edo kaltetzea du helburu edo emaitza.

- Diskriminazio motak

- Zuzeneko diskriminazioa⁴: pertsona bat antzeko egoeran dagoen beste pertsona bat baino modu txarragoan tratatzen denean, arraza- edo etnia-jatorriagatik, erlijio edo sinesmenengatik, desgaitasunagatik, adinagatik edo sexu-joeragatik.
- Zeharkako diskriminazioa⁵: legezko edo erregelamenduzko xedapen batek, klausula konbentzional batek edo kontratu-klausula batek, itun indibidual batek edo alde bakarreko erabaki batek, itxuraz neutroak, pertsona bati desabantaila partikularra eragin diezaioketenean arraza- edo etnia-jatorria, erlijioa edo sinesmenak, desgaitasuna, adina edo sexu-joera direla-eta, betiere objektiboki helburu legitimo bati erantzuten ez badiote eta helburu hori lortzeko bitartekoak egokiak eta beharrezkoak ez badira.
- Jazarpen diskriminatzailea⁶: pertsona baten arraza- edo etnia-jatorriarekin, erlijioarekin edo sinesmenekin, desgaitasunarekin, adinarekin edo sexu-joerarekin zerikusia duen jokabide oro, pertsona horren duintasunaren aurka egitea eta larderiazko ingurunea, umiliagarria edo iraingarria sortzea helburu edo ondorio duena.
- Diskriminatzeke agindua⁷: diskriminatzaileak dira pertsonak arraza- edo etnia-jatorriagatik, erlijioagatik edo sinesmenengatik, desgaitasunagatik, adinagatik edo sexu-joeragatik diskriminatzeraz bultzatzea eta diskriminatzeke aginduak.
- Diskriminazioa, uste oker bat dela eta⁸: Diskriminazioa, uste oker bat dela eta, gertatzen da pertsona edo talde bati tratu diskriminatzailea ematen zaionean, hari buruzko iritzi okerra dela eta.
- Asoziazio bidezko diskriminazioa⁹: Asoziazio bidezko diskriminazioa gertatzen da pertsona edo talde batek, beste batekin duen harremanaren ondorioz, tratu diskriminatzailea jasotzen duenean.

3 / Nazio Batuetako Giza Eskubideen Batzordearen 18. ohar orokorra.

4 / 15/2022 Legea, uztailaren 12koa, integrala tratu-berdintasunerako eta diskriminaziorik ezarako

5 / Ibid.

6 / Ibid.

7 / Ibid.

8 / Ibid.

9 / Ibid.

- Diskriminazio anizkoitza¹⁰: Biktima hainbat kategoriatan (sexua, ideologia, erlijioa, jatorri etnikoa/arraza...) egotearekin lotuta dago, baina ez dute zertan elkarrekin erlazionatu. Hau da, diskriminazio anizkoitzean arrazoi bat baino gehiago daude bereizita.
- Interseksionalitatea: gida honetan aurreikusitako kategoria batek baino gehiagok bat egiten dutenean eta elkarri eragiten diotenean, diskriminazio-mota espezifikoak eraginez.

● Arrazismoa¹¹

Arrazagatik, koloreagatik, hizkuntzagatik, erlijioagatik, nazionalitateagatik edo jatorri nazional edo etnikoagatik, pertsona edo pertsona-talde baten mespretxua edo pertsona edo pertsona-talde baten nagusitasun-nozioa justifikatzen delako ustea da.

● Xenofobia

Xenofobia, berriz, beste herrialde edo kultura batzuetako pertsonetako aurreiritzia, gorrotoa edo beldurra da¹². Komunitatetik, gizartetik edo nortasun nazionaletik kanpoko arrotzak direlako pertzepzio faltsuan oinarritzen da xenofobia.

Kasu askotan, zaila da arrazismoa eta xenofobia jokabide-motibazio gisa bereiztea; izan ere, ezaugarri fisikoetan dauden desberdintasunak auresuposatu ohi dira, "besteak" identitate komunitatik bereizteko. Hala ere, xenofobiaren adierazpenak ezaugarri fisiko berdinak dituzten pertsonen aurkakoak izan daitezke, baita ahaidetasuna dutenen aurkakoak ere, nazionalek kanpokotzat jotzen dituzten estatu edo eremuetara iristen, itzultzen edo emigratzen dutenean. Hau da, xenofobiak ideologiarekin baino zerikusi handiagoa du estereotipoarekin eta aurreiritziarekin¹³.

● Antigitanismoa¹⁴

Arrazismo mota espezifiko bat da, arraza-nagusitasunean oinarritutako ideologia bat, diskriminazio historiko batek elikatzen duen gizagabetze eta arrazismo instituzional modu bat, besteak beste, indarkeriak, beldurraren diskurtsoak, esplotazioak eta diskriminazioak modu nabarmenenean adierazten dutena.

● LGTBIfobia

LGTBIfobia lesbofobia, homofobia, transfobia, bifobia eta interfobia biltzen dituen kontzeptua da. Hainbat testu akademiko eta legeetan honela definitzen da: beren burua LGTBI gisa aitortzen duten pertsonen aurkako gutxiespena, beldurra, arbuioa, aurreiritzia edo diskriminazioa, hau da, lesbianak, gayak, trans, bisexualak eta intersexualak; baita halakotzat hartzen direnak ere, nahiz eta ez izan; edo beste edozein pertsona, bere sexu-orientazioagatik, genero-identitateagatik, genero-adierazpenagatik, sexu-garapenagatik edo familia-taldeagatik.

¹⁰ / Id. 8.

¹¹ / Europako Kontseiluaren Arrazakeriaren eta Intolerantziaren aurkako Batzordearen (ECRI) Politika Orokorren 7. gomendioa, 2017.

¹² / Europako Kontseiluaren Arrazakeriaren eta Intolerantziaren aurkako Batzordearen (ECRI) Politika Orokorren 15. gomendioa, 2015.

¹³ / Arrazismoaren, xenofobiaren, intolerantziaren eta beste intolerantzia modu batzuen bilakaera Espainian, Txosten-Inkesta. Lan, Migrazio eta Gizarte Segurantzza Ministerioa, 2017.

¹⁴ / Europako Kontseiluaren Arrazakeriaren eta Intolerantziaren aurkako Batzordearen (ECRI) Politika Orokorren 13. gomendioa, 2011.

Garrantzitsua da adieraztea transexualitatearen¹⁵ nozioa pertsona bati, bere genitalen arabera, jaiotzean suposatu zitzaion sexua ez datorrela bat pertsona horrek sentitzen duen eta bera dena dakien sexuarekin.

Europako Parlamentuaren arabera¹⁶, LGBTBifobia “arrazismoarekin, xenofobiarekin, antisemitismoarekin eta sexismoarekin konpara daiteke, eta eremu publiko eta pribatuetan hainbat modutan agertzen da, hala nola gorrotoa eta diskriminazioa bultzatzea, barregarri uztea eta hitzezko indarkeria, psikologikoa eta fisikoa, baita jazarpena eta hilketa ere”. Gainera, diskriminazio hori “ordena publikoaren, erlijio-askatasunaren eta kontzientzia-objekzioarako eskubidearen justifikazioen atzean ezkatzen da askotan”.

● **Gorrotozko gertakaria**

Biktimak edo beste edozein pertsonak arrazistatzat, xenofobotzat edo bestelako intolerantzia-modutzat hartzen duen aurreiritzizko egintza, nahiz eta delitu ez izan.

● **Gorroto-delitua**

Zigor Kodean araututa dago, eta ez da berariaz erabiltzen “gorroto-delituak” terminoa. Erregulazio konplexua da, askotariko jokabideak eta kasuak biltzen baititu. Izan ere, ez da erraza gure legegintza-testuinguruan “gorroto-delituak” definitzea (hate crimes, tradizio legegile anglosaxoian). EHUko Zuzenbide Fakultateko Justizia Sozialaren aldeko Klinika Juridikoaren lantaldeak dimentsio bikoitza adierazten du:

a. Delitu astunduak (ZKren 22.4. artikulua), motibazio jakin batekin edo eragin-garri batekin egin direlako, hau da, egileak bere biktimaren egoera pertsonala, benetakoa edo soilik hautemandakoa (etnia, sexua, sinesmenak, etab.) ezaugarri duen estereotipoarekiko duen gorrotoan edo aurreiritzian.

b. Egilearen benetako motibazioa alde batera utzita, baldintza pertsonal horietakoren bat dela-eta tradizionalki diskriminatu izan den gizarte-kolektibo bati karga iraingarria, umiliagarria edo larderiazkoa eragiten dioten delituak (ZKren 510. artikulua).

Laburbilduz, gida honen ondorioetarako, gorroto-delitua¹⁷ “edozein arau-hauste penal da, pertsonen edo jabegoen aurkakoak barne, zeinetan biktima, lokala edo arau-haustearen helburua benetan edo hautemandako lotura, begikotasun, filiazio, babes edo talde bateko kide izateagatik aukeratzen den, hala nola sexu-orientazioa edo genero-identitatea edo genero-adierazpen erreala edo hautemandakoa”.

● **Gorroto-diskurtsoa**

EHUko Zuzenbide Fakultateko Justizia Sozialaren aldeko Klinika Juridikoko Lantaldeak adierazitakoari jarraituz, Zigor Kodean zigortutako gorroto-diskurtsoa gorroto-delituen adierazpen bat da, pertsonen kolektibo jakin batzuen aurkako indarkeria eta gorrotoa bultzatzeko giroa bultzatzen duena. Jarduera horiek, aurreiritziek gidatuta, diskriminazio-arrazoiengatik egiten dira, eta egoera iraingarria eta umiliagarria sortzen dute, biktima kolektibo jakin batekoa izatearen ondorioz. “Arrazoiak” terminoaren interpretazioak, kontsiderazio subjektiboek erreferentzia egin beharrean, frogatu beharreko egoera faktikoak egotea dakar, hala nola biktima tradizionalki diskriminatua izan den kolektibo batekoa izatea.

15 / 9/2019 LEGEA, ekainaren 27koa, 14/2012 Legea, ekainaren 28koa, transexualak genero-identitateagatik ez baztertzeari eta haien eskubideak aitortzeari buruzkoa aldatzekoa.

16 / Europako Parlamentuaren Ebazpena, 2012ko maiatzaren 24koa, European homofobiari aurre egiteari buruzkoa (2012/2657(RSP)).

17 / Tolerantziari eta diskriminaziorik ezari buruzko erabakia, 4/03 zk. OSCE, 2003.

Azken batean, Ertzaintza bezalako erakundeen edo esparru akademikoaren beste definizio batzuk dauden arren, Eraberean sareak adostutakoa proposatzen da. Horrela, gorroto-diskurtsoa¹⁸ “adierazpen bat da, hurkoari eta haren duintasunari eta oinarrizko eskubideei kalte egitea helburu duena, eta edozein motatako intolerantziaren adierazpen bat sustatu nahi duena. Zigor Kodearen 510. artikuluan dago araututa, non jokabide hauek zigortzen baitira:

- a. Bereizkeria, gorrotoa edo indarkeria eragitea, zuzenean edo zeharka, talde baten edo haren parte baten aurka edo pertsona jakin baten aurka, talde horretako partaide izateagatik.
- b. Gorrotoa edo biolentzia sustatzen, bultzatzen edo pizten duen materiala produzitzea edo zabaltzea.
- c. Genozidio-delituak edo erlijio, etnia, jatorri, sexu, desgaitasun, gaixotasun edo sexu-orientazio jakin bat dela-medio taldeen edo pertsonen kontra egin-dako delituak ukatzea jendaurrean, edo delitu horiek gorestea.

● **Errepresalia diskriminatzailea**¹⁹

Norbaitek tratu txarra edo ondorio txarren bat jasotzen duenean, sufritzen ari den edo sufritu duen diskriminazioa edo jazarpena saihesteko, gutxitzeko edo salatze-ko asmoz, kexa, erreklamazio, salaketa, demanda edo edozein motatako errekurtsio bat aurkeztu duelako.

● **Biktimarioa edo Arduraduna**

Biktimarioa da une jakin batean beste bati kaltea edo kaltea egiten diona (hau da, ekintzaren biktima). Kalte hori delitua izan daiteke ala ez.

● **Justizia errestitutiboa**²⁰

Justizia errestitutiboa justiziaren eredu alternatibo edo osagarria da, eta biktimari eragindako kaltea konpontzea du helburu. NBERen arabera, justizia errestitutiboa arazoak konpontzeko metodologia bat da, eta funtsezko printzipio honetan oinarritzen da: delituzko jokabideak legea urratzeaz gain, biktimak eta komunitatea ere zauritzen ditu. Prozesu horrek praktikara eramateko hainbat modu onartzen ditu, baina biktimaren eta salatuaren arteko gatazkatik kanpoko hirugarren pertsona batek esku hartzen du beti, azken horrek biktimari berak sortutako egoera gainditzen lagun diezaion.

5. Jarduteko printzipioak

Gida honetan proposatzen diren jarduerak, gertakari arrazista, xenofobo, antigitano edo LGTBifobiko baten berri izatean edo ezagutzean, zenbait printzipiora egokitzen dira, eta printzipio horiek kontuan hartzea funtsezkoa da tartean diren eragile guztiek eta kasua artatzen, laguntzen edo bideratzen duten pertsonak hura garatzen duten bitartean. Jarraian zehazten dira.

5.1. Biktima beti erdian

Horrelako gertakari bat izan duen pertsona zentroan jartzeak berekin dakar, neurri handi batean, baina ez soil-soilik, bere premiak asetzerantz zuzentzea jarduera multzo bat, kontuan hartuta jarduera horiek doakoak, borondatezkoak eta unibertsalak direla; ho-

18 / Tratu-berdintasuna eta diskriminaziorik eza. Oinarrizko gida. Eraberean, 2020.

19 / Id. 4

20 / Hemendik aterata: <https://www.justizia.eus/justicia-restaurativa>

rrela, gorroto-delitu baten biktimatzat jotzen den pertsona orok eska dezake hura aktibatzea, edozein dela ere bere bizileku-, herritartasun- edo nazionalitate-estatutua.

Hauek dira azpimarratu nahi ditugun alderdi nagusiak:

a. Tratu egokia biktimari

Udalak eta bertako langileek, teknikoak zein politikoak izan, ematen duten tratua errespetuzkoa, sentikorra, indibidualizatua eta diskriminaziorik gabea izango da. Entzute aktibotik eta enpatikotik abiatuko da, eta arreta berezia eskainiko die biktima adingabeei edo egoera bereziki ahulean dauden biktimei.

Biktima adingabeek eskubide osoak dituzte, beraz, hala tratatuak izango dira eta eskubideak erabiliko dituzte euren iritzia izateko gaitasuna kontuan hartuta. Momentu oro haur eta nerabeen interesak izan beharko du lehentasuna, eta adina zein egoera aintzat hartuta indarrean dagoen legeria espezifikokoak ezarritakoaren arabera jokatu da. Genero-ikuspegia kontuan hartuko da beti gertakarien arretan, kasu guztietan, eta bereziki, arrazoi arrazista, xenofobo, antigitano eta LGBTIfobikoarekin bat egin dezakeen indarkeria matxistari dagokionez.

b. Konfidentzialtasuna

Kasuaren jakinarazpena jasotzean, hura arakatzean eta bideratzean, esku hartzen duten agente guztiek bermatu behar dute zorrotz errespetatzen dutela pertsonaren konfidentzialtasuna eta intimitatea, eta bermatu behar da haren identitatea edo gertakariaren berri ematea ez direla sozialki edo publikoki ezagutzera emango, are gutxiago ustezko erasotzaileari eta haren inguruneari dagokienez.

c. Autonomia errespetatzea

Bibliografia espezializatuak jasotzen duenez, biktimengan ohikoa da entzunak eta artatuak sentitzearen beharra izatea, erabakiak hartzeko aukera emango duen informazio argia eta zehatza jasotzea, eskura dauden baliabideei buruzko orientazioa ematea eta, batez ere, egoera mingarri eta konplexu baten aurrean azken erabakia haiengan dagoela onartzea. Batzuetan, haien erabakien azpian kultura- eta, bereziki, egoera-gakoei erantzuten dieten hainbat arrazoi daude, esplizituak edo inplizituak izan daitezkeenak. Horietako batzuk aipatzearren: egoera irregularrean egotea, laguntza-sare sozial edo komunitariorik ez izatea, biktima izateak dakarren estigmatizazioa eta salaketa gehitzea, administrazio-egoeratik eratorritakoak, errepresalien beldurra, kalte psikosozialari aurre egiteko mekanismoak... Beraz, salaketan urrats gehiago emateko edo erantzun instituzional eta sozial jakin bat aktibatzeko erabakia biktimarekin adostu behar da beti, inolako presiorik edo paternalismorik gabe, eta haren borondatea gainerako agenteen borondatearen gainetik jarri behar da.

d. Argitasuna eta azkartasuna

Biktimak erabaki ditzakeen baliabideei eta aukerei buruzko arreta-aukera eta informazioa modu argi eta azkarrean eskaini behar dira, baina, era berean, biktima kudeatzeko duen gaitasunera egokitu behar da, bere emozio-egoeragatik, hala badagokio, eta aukera horietako bakoitzak dituen inplikazioen jakitun egin behar da. Hizkuntza irisgarria erabiliko da, bere egoerara egokitua eta ulermenean eta komunikazioan sor daitezkeen zailtasun bereziak kontuan hartuta. Hobe da erantzun mota hori emateko gaitasuna duten beste agente batzuegana bideratzea, biktimak adierazten dituen premien aurrean atzeratzea edo modu ez osoan edo desegokian egitea baino.

e. Bigarren mailako birbiktimizazioak saihestea

Biktimizazio-mota hori biktimak erakunde-sistemeekin duen harremanaren emaitza da, eta lotura estua du aurreko puntuan azaldutakoarekin. Funtsezkoa da

proposatutako ekintzak aktibatzearen ondorioz pertsonak egoera traumatikoa berpiztea eta biktima papera berriz hartzea saihestea. Hori bereziki ohikoa da, esate baterako, arreta ematen den bitartean, biktima behartzen denean gertatutakoak behin eta berriz kontatzera, hainbat instantziaren aurrean eta hainbat unetan. Ildo horretan, oso garrantzitsua da arreta hori gauzatzeko gaitasuna eta ezagutza duen pertsona batek ematen duela ziurtatzea, eta, hala badagokio, dagokion bideratzea egitea. Bideratzearen bidez, biktimek justiziarako sarbidea izan dezaten erraztuko da, bai eta babes- edo laguntza-funtzioak esleituta dituzten gainerako zerbitzu publiko eta asistentzialetarako ere.

5.2. Sareko lana

Gertakari arrazistei, xenofoboei, antigitanoei eta LGTBifobikoei erantzuteko gizarte gisa erabili ditugun tresnak hainbat erakunderen ardura dira, eta gizarte-eragileenak ere badira. Ildo horretan, bidegabekeria horren biktima artatzea lehentasuntzat duen erantzunak edo jardunak lankidetzara osoa eta leiala eskatzen die eragile horiei.

Gida honetan, hirugarren atalean adierazi den bezala, premisa hori ez ezik, gehien ukitzen diren eragileen rola, funtzioak eta eskuduntzak identifikatu dira. Hori guztia Ararteko, Emakunde eta fiskaltza espezifikoak bezalako erakundeen eskuduntzen kaltetan gabe eta, halaber, pertsonen babes bestelako diskriminazio-gertakarien aurrean, hau da, desgaitasunak, aporofobiak, eta abarrek eragindakoak.

5.3. Printzipio demokratikoetara egokitzea

Jarduera instituzionalerako gida honen helburua da udalak biktimarekiko duen hurbiltasunetik erantzun bat ematea, baina inola ere ezin da izan biktimaren eginkizunak gehiegikeriaz betetzeko arrazoia, ezta zuzenbide-estatu baten oinarritzko printzipio demokratikoak alderantzizatzeko arrazoia ere. Ildo horretan, funtsezkoa da honako gai hauetaz jabetzea:

a. Botere-banaketa

Justizia administrazioak erabaki behar du egitateen egiazkotasuna, legez kontrako delituren bat diren eta, hala badagokio, biktimarentzat zein biktimarioarentzat izan behar dituen ondorioak. Beraz, ez da udalaren egitekoa alderdi horien gainean jarrera hartzea; soilik eta behar bezain nabarmenak ez direnean, adierazle edo zantzu jakin batzuetan oinarrituta, ahal dela beste eragile instituzional batzuekin lankidetzan, egitateen egiantzekotasuna, premia eta larritasuna kontrastatzea, bere jarduera antolatzeke.

b. Errugabetasun-presuntzioa

Kontrakoa frogatzen ez den bitartean, udalaren jarduerak eta proposatutako ekintzen aktibazioak biktimarioaren errugabetasun-presuntziotik abiatu behar du, hura ezaguna denean. Erakundeen erantzunak biktimari arreta ematea eta herri-tarren bizikidetzara lehengoratzea sustatu behar du, ez justiziarik ematea, ezta neurri eredugarriak hartzea ere. Alde horretatik, biktimarioari dagokion zigorra justizia-administrazioak ezarriko du, behar diren bermeak dituen prozesu batean, eta erakunde batek (tokikoa izanda ere) ezin izango du prozesu bikoitzak sustatu (gizarte- edo herri-mailan), ezta zigor gehigarriak ere, gizarte-zehapen gisa.

c. Justizia errestitutiboa sustatzea

Adierazitakoaren ildotik, eta gatazkak konpontzeko edo artatzeko modu gisa punibilitismoa saihesten saiatuz, ziur aski delitu ez diren intzidenteetan, indarkeria fisikorik izan ez denean edo agenteek hala irizten diotenean, komunitate-lanetik edo justizia errestitutibotik erantzunak aktibatzen saiatuko dira, biktima diskriminazio-egitateen aurreko egoerara itzultzeko bitarteko gisa.

5.4. Proporzionaltasuna erakundeen erantzunean

Aktibatzen diren jarduerak, batez ere gizarte-sentsibilizazioaren eta -salaketaren eremuan, proporzionaltasuna izan behar dute beti intzidentearen larritasunarekin. Jarduera eta erantzun indartsuenak egoera larrietarako gorde behar dira beti, eta ez beste kasu batzuetan agortu.

Gainera, garrantzitsua da jabetzea gida hori ez dela udala diskriminazio- edo indarkeria-egoeren aurrean orientatzen duen erreferentzia bakarra. Zehazki, indarkeria matxistei erantzuteko beste protokolo batzuk daude. Proposatzen diren jarduerak koherenteak izan behar dute bien artean. Diskriminazio-sistema estrukturalak indarkeria partikularrak eta espezifikoak elikatzen eta sortzen dituzte, eta, bataren eta bestearen arteko translazioa zuzena edo lineala ez den arren, koherentzia-maila jakin bat mantendu behar da.

6. Proposatutako jarduketak

Udala beti aktibatzen da gorabehera baten berri ematen zaionean, baina proposatutako jarduketa desberdina da kasu bakoitzean, ustezko biktimaren borondatearen, presaren eta gertaeren larritasunaren arabera. Ildo horretan, jarduketak protokolo bat balitz bezala aurkeztea erabaki da, hau da, sekuentzialki ordenatuta eta testu artikulatu batekin, hala nahi duten udalek protokolo propio bihur dezaten, tokian tokiko eta udaleko errealitatera egokitzeko behar dituzten egokitzapen eta aldaketekin.

6.1. Arreta, informazioa eta orientazioa

6.1.1. Udalak herritarrei harremanetan jartzeko modu bat emango die, gorroto-gertakariak jakinarazteko. Harremanetarako bideak konfidentzialtasuna bermatuko du, eta udalerriko herritar guztiak erabili ahal izango dute. Era berean, argi eta garbi identifikatuko da arreta-ordutegia. Harremanetarako bide horrek salaketa-bideak osatzen ditu instantzia eta zerbitzu egokietan, baina ez ditu ordeztzen.

6.1.1.1. Gertakariaren zuzeneko biktima ez den pertsona batek jakinarazten badu gertakaria, zuzeneko biktimaren identitatea ikertzen, harremanetan jartzen eta haren esanetara jartzen saiatuko da.

6.1.1.2. Gertakariaren zuzeneko biktimaren nortasuna ezagutzen ez bada ere, betiere gertakaria modu frogagarrian jasota badago eta haren kalifikazioa oso larria bada, sentsibilizazio eta salaketa sozialari buruzko 6.3 atalean aurreikusitako jarduerak aktibatu ahal izango dira.

6.1.1.3. Gertakaria udalerriko herritar bati gertatu bazaio, baina udalerritik kanpo, gertakariaren larritasunaren, dataren, inguruabarren eta abarren arabera nola jokatu baloratuko da. Balorazio hori egiteko, Biltzenen edo Berdinduren edo bien aholkularitza jaso ahal izango da, gertakariaren izaeraren arabera.

6.1.1.4. Biktimak, bere kabuz eta udalarekin harremanetan jarri aurretik, gertakariari buruzko zenbait jarduketa hasi baditu (adibidez, salaketa), proposatutako jarduerak aktibatuko dira, egoki edo bat etortzen den neurrian. Izan ere, kasu hori izango da ohikoena.

6.1.1.5. Biktima adingabea bada, haurren edo nerabearen interesa bermatzeak izango du lehentasuna, eta ildo horretatik, gertakari bortitzen kasuan, berehala Ertzaintzari gertakariaren berri emango zaio eta haur edo nerabea babesteko babes-neurri egokiak hartuko dira.

6.1.1.6. Gertakariak genero-indarkeria edo indarkeria matxistaren zantzuak baditu edo halakotzat har badaiteke, eremu horretarako dauden baliabideak eta mekanismo espezifikoak abian jarriko dira.

6.1.2. Ertzaintzaren Idazkaritza Nagusiak (edo hark eskuordetzen duenak) udalari (Alkatetzari) jakinaraziko dizkio udalerrian salatu diren gorroto-gertakariak (aurreko 48 orduetan), horren larritasunaren arabera sentsibilizazioari eta salaketa sozialari buruzko jarduerak aktibatzea balora dadin. Informazio horrek biktimaren konfidentziasunerako, intimitaterako eta datu pertsonalen babeserako eskubidea errespetatuko du.

6.1.3. Ahal dela, udal-teknikariek eman beharko diete arreta, informazioa eta orientazioa biktimari. Horri dagokionez, bereziki baliagarria da pertsona hori identifikatuta egotea eta gainerako udal-, gizarte- eta politika-erakundeek zeregin eta eginkizun horien arduradun gisa ezagutzea. Gainera, pertsona zehatza izateak eta administrazioari lan-lotura izateak erraztu egiten du zeregin hori betetzeko prestakuntza espezifiko jaso ahal izatea.

6.1.4. Gertakari arrazista, xenofobo, antigitano edo LGTBIfobiko baten berri emateko udalarekin harremanetan jartzen den pertsona oro behar bezala artatu behar da. Horrek esan nahi du arreta pertsonalizatua eman behar zaiola, bere beharretara egokitu eta, ahal den neurrian, arretaren jarraitutasuna eta osotasuna bermatzen saiatua, nahiz eta administrazio, eragile edo sistema desberdinak inplikatu. Gertakariari buruzko informazio guztia biltzen saiatuko da (data, lekua, ordua, lekukorik balego), haren bizipena eta kontakizuna zalantzan jarri gabe, eta emandako informazio guztiaren pribatutasuna eta konfidentziasuna ziurtatuz. Biktima bere izenarekin eta bere burua identifikatzeko erabiltzen duen sexu/generoarekin tratatuko da, bere dokumentazioan agertzen direnak alde batera utzita.

6.1.5. Biktimaren une pertsonalerako informazio erabilgarria eta egokia emango da. Helburuetako bat, beharrezkoa izanez gero, emozioei eustea da, eta, horrez gain, haien eskubideei buruzko informazioa ematea, bai eta eskubide horiek erabiltzeko baldintzei buruzko informazioa ematea ere, erabakitzeko gaitasuna azpimarratuz, eta horri buruz egiten duen hautua edozein dela ere, errespetatu egingo da.

6.1.6. Dauden beste zerbitzu eta baliabide batzuetara bideratzea. Orientazio hori baliabide publiko, sozial eta pribatuei buruzkoa izan daiteke, bere eskubideak egikaritzean laguntzeko. Garrantzi berezikoak izan daitezke horrelako egoeretan:

6.1.6.1. Biktimari Laguntzeko Zerbitzua eta Ertzaintza. Lehentasunezko bideratze-baliabideak, indarkeria fisikoa bezalako delituetan esku hartzen denean, adibidez.

6.1.6.2. Eraberean. Lehentasunezko bideratze-errekurtsua, indarkeria fisikorik ez dagoenean.

6.2. Bideratzea premiaren arabera

6.2.1. Gorroto-gertakari baten aurrean eman beharreko erantzunean, biktimak behar duen arretaren barruan premia duten alderdiren bat dagoen baloratzea da lehenengo erabakia. Ildo horretan, arreta, informazioa eta orientazioa eman duten udal-teknikariei bi aukera ematen zaizkie lehen bideratze baterako:

6.2.1.1. Osakidetzako osasun-zentro hurbilenera, kalte fisiko edo emozionalik badago. Garrantzitsua da mediku-partea egotea, lesioak eraso edo gertakari arrazista, xenofobo, antigitano edo LGTBIfobiko baten ondorio direla adierazteko.

6.2.1.2. Ertzaintzaren komisariara, udalari jakinarazten zaion intzidentek delitu larriak edo indarkeriazko ekintzak eragin baditzake. Arreta medikoa jaso ondoren Ertzaintzara bideratzen bada, garrantzitsua da lesioen partea eranstea.

6.3. Sentsibilizazioa eta salaketa soziala larritasunaren arabera

6.3.1. Intzidentea aldeztatik kontrastatzea, herritarren sentsibilizazioa dakarten jardura instituzionalen aktibazioa baloratzeko. Kontraste hori Alkatetzak egingo du lehenetsuz (edo hark eskuordetzen duen eta gai hauetako batzuetan eskumena duen zinegotzigoak: Giza Eskubideak, Emakumeen eta Gizonen arteko berdintasuna edo Bizikidetzak), aurreko bi faseetan esku hartu duten udal-teknikariek egindako txosten batean oinarrituta. Txosten horretan, honako hauei buruzko irizpideak eta informazioa emango dira:

6.3.1.1. Gertakariaren egiazkotasun-zantzuak

6.3.1.2. Gertakariaren motibazioari buruzko zantzuak, arrazismoari, xenofobiari, antigitanismoari, LGTBfobiari eta diskriminazio anizkoitzari dagokienez.

6.3.1.3. Intzidentearen larritasuna 6.3.4 atalean jasotako sailkapenari dagokionez.

6.3.2. Udalak zenbait baliabideren bidez eta hainbat eragilerekin egin dezake aldeztatik kontraste hori:

6.3.2.1. Biltzen, Berdin edo biak gertakariaren izaeraren arabera. Bereziki, gorroto-diskurtsoarekin zerikusia duten edo diskriminazio-izaerari buruzko zalantzak sortzen dituzten edo udalerriko komunitate-bizikidetzan eraginik dauden kasuetan.

6.3.2.2. Ertzaintza. Bereziki, delitu larrien edo indarkeriazko delituen susmoa dagoen gertaeretan. Jakinarazpena zuzenean Alkatetzatik egingo da Ertzaintzaren Idazkaritza Nagusiarekin.

6.3.3. Udalak ustezko biktimaren baimen esplizitua eskatuko du horrelako erantzun instituzionalik aktibatutik aurretik. Adostasun hori ahozkoa edo idatzizkoa izan daiteke, baina, nolana ere, argia, jakituna eta irmoa izan behar du. Argi izan behar da onartzen duela. Irmo izan behar da behin betiko baimena dela. Jakitun izan behar da, zehatz-mehatz dakielako zer jardura aktibatuko diren, eta horrek esan nahi du jendaurrean egon daitekeela, nahi ez bada ere.

6.3.4. Erakundearen erantzuna orientatzeko, eta balorazio penala alde batera utzita, udalak gertakariaren larritasuna ebaluatuko du, bai biktimaren ikuspegitik, bai komunitate-bizikidetzan izan dezakeen eraginetik, herritarrak sentsibilizatzea dakarten ekintza instituzionalak aktibatzea proposatzeko, interpretazioari lotutako irizpide hauetan oinarrituta:

6.3.4.1. Arinak

- a) Pintada puntualak, partikular jakin bati zuzendu gabeak eta anonimoak.
- b) Partikularren arteko hitzezko erasoak, garrantzi komunitariorik gabekoak.
- c) Establezimenduetan sartzea ukatzea.
- d) Partikularren arteko kontaktu fisikoa, motibazio diskriminatzailea duten gatazken testuinguruan.
- e) Diskriminazioa etxebizitzaren alokairuan.
- f) Larriak edo oso larriak ez diren eta Zigor Kodearen arabera delitu posibletzat jo daitezkeen beste gorabehera batzuk.

6.3.4.2. Larriak

-
- a) Kolektiboak publikoki jazartzeko eta umiliatzeko kanpaina publikoak (hauteskunde-testuingurutik kanpo).
 - b) Partikularren arteko hitzeko erasoak eta garrantzi komunitarioa dutenak.
 - c) Partikularren arteko eraso fisikoak.
 - d) Pertsona-taldeen arteko eraso fisikoak, egiten diren lesioak alde batera utzita.
 - e) Propietateak suntsitzea edo erasotzea, pertsona edo talde jakin batzuen aurkako pintada iraingarriak, estigmatizatzaileak edo umiliagarriak barne.
 - f) Diskriminazio anizkoitzeko inguruabarrak dituzten gorabehera arinak.
 - g) Zigor Kodean delitu posibletzat jotzen diren baina oso larritzat jotzen ez diren beste gorabehera batzuk.

6.3.4.3. Oso larriak

- a) Kolektiboak publikoki jazartzeko eta umiliatzeko kanpaina publikoak, haien aurkako indarkeria bultzatuz (hauteskudeen testuingurutik kanpo).
- b) Jazarpen denboran jarraitua eta etengabea.
- c) Bizitza edo osotasun fisikoa arriskuan jartzen duten lesioak eragiten dituzten eraso fisikoak.
- d) Diskriminazio anizkoitzeko inguruabarrak dituzten gertakari larriak.
- e) Hala jotzen diren beste gorabehera batzuk.

6.3.5. Kalifikazioa oso larritik larrira eta larritik arinera jaitsi ahal izango da, inguruabar objektiboetan oinarrituta eta kontsultatutako agenteen irizpidearen arabera hala gomendatzen denean. Gertakariaren biktimari horren berri emango zaio.

6.3.6. Motibazioa, egiazkotasuna eta larritasuna behar bezala egiaztatu ondoren, Alkatezak (edo berak eskuordetutako zinegotzigoak) honako jarduera instituzional hauek adostuta eta koordinatuta aktibatzea proposatuko die gainerako udal-taldeei, bai eta sektore-eremuan eskumena duten udal-organoei ere, hala nola kontseiluei, mahaiei edo lan-taldeei eta tokiko gizarte-eragileei:

6.3.6.1. 6.3.4.1.a atalean jasotako gorabeheren kasuan, pintadak ezabatuko dira, agertu diren tokiko jabetzaren baimenarekin, titulartasun pribatukoak badira. Diskrezioz egingo da, mezu diskriminatzailearen beraren edukia are gehiago sustatzen eta zabaltzen ez laguntzeko.

6.3.6.2. 6.3.4.1 atalean jasotako gainerako intzidenteen kasuan, ohartarazpen pribatua egingo zaio ustezko biktimarioari, eta partikularren arteko komunitate-jarduerak aktibatuko dira, betiere partikularrak ados badaude. Horretarako, batez ere Eraberean sarea bezalako baliabideetara bideratuko da.

6.3.6.3. 6.3.4.2.a, b, c eta f ataletan jasotako gorabeheren kasuan, udal-bando bat argitaratuko da I. eranskinaren arabera, gertakariaren berri izan eta hurrengo 72 orduetan.

6.3.6.4. 6.3.4.2.d, e eta g ataletan jasotako gorabeheren kasuan, tokiko bozeramaileen batzordeak II. eranskinaren arabera adierazpen instituzional bat onartuko du, gertakariaren berri izan eta 72 orduko epean. Adierazpen hori herritarrei helaraziko zaie udalaren webgunearen eta udal-aldizkariaren bidez.

6.3.6.5. 6.3.4.3.b eta d apartatuetan jasotako intzidenteen kasuan, 6.3.6.4 puntuan jasotako modu berean jokatuko da.

6.3.6.6. 6.3.4.3 atalean jasotako gainerako gorabeheren kasuan, adierazpen instituzional bat onartuko da tokiko bozeramaileen batzordean, intzidentearen berri izan eta hurrengo 72 orduetan. Adierazpen instituzional hori III. eranskinaren arabera izango da, eta herritarrei helaraziko zaie udalaren webgunearen eta udal-aldizkariaren bidez. Halaber, hurrengo egunean, 18:00etan, elkarretartzea egingo da udaletxearen aurrean, honako goiburu honekin: “XXXX-rok ez dugu onartzen arrazakeririk / antiijitotasunarik / LGTBfobiarik. Aniztasunean bizikidetzaren alde!”.

6.3.6.7. Gertakaria udalerriko edo udalerriko auzoetako herriko edo zaindarien jailetako ospakizunen testuinguruan gertatzen bada, jai-batzordearekin (edo antzeko instantziarekin) batera baloratuko da 6.3.6.3, 6.3.6.4, 6.3.6.5 eta 6.3.6.6. ekintzei ospakizunak, ospakizun horietan programatutako ekitaldiren bat guztiz edo zati batean bertan behera uztea, edo kontzentrazioa jai-eremu edo -esparruan egitea.

6.4. Komunikabideen bidezko informazioa eta sentsibilizazio publikoa

6.4.1. Hainbat arrazoiengatik (larritasuna, gizarte-eragina edo hartzaile den kolektiboan...) komunikabideek intzidenteari buruzko informazioa ematen dutenean, ezinbestekoa da udalak komunikazio-erantzun bat ematea, 6.3.6.3 eta hurrengo puntuetan jasotako komunikatuez, bandoez, adierazpen instituzionalez edo prentsa-oharrez harago.

6.4.2. Komunikazio-erantzun egokia emateko, gomendagarria da, ahal den neurrian, gainerako udal-taldeekin informatzea eta adostea sektore-eremuan eskumena duten udal-organoetan, hala nola kontseiluetan, mahaietan edo lantaldeetan eta tokiko gizarte-eragileekin. Informazio hori emateko, biktimaren konfidentziasun- eta intimitate-eskubidea errespetatzen dela bermatuko da.

6.4.3. Nolanahi ere, erantzun komunikatiboa intzidentea kudeatzeko eskumena duten beste erakunde batzuekin koordinatu beharko da, hala nola Ertzaintzarekin (Idazkari-tza Nagusiaren bidez) eta Eusko Jaurlaritzako Giza Eskubideen, Biktimen eta Aniztasunaren Zuzendaritzarekin (edo hura ordezkatzeko duen edo eskuordetzen duen zuzendaritzarekin), ahalik eta erantzun indartsu eta eraginkorrena emateko.

6.4.3.1. Giza Eskubideen, Biktimen eta Aniztasunaren Zuzendaritzak (edo haren ordezkakoak edo hark eskuordetutakoak) laguntza tekniko emango dio udalari, ahal duen neurrian, baldin eta udalak aurreikusten badu bere baliabideekin ezin izango diela erantzun komunikabideen eskaerei.

6.4.4. Komunikazio-erantzunak ez du inola ere eman edo iragazi beharko, nahita edo ustekabean, ikerketa arriskuan jartzen duen biktimari edo intzidenteari buruzko daturik, eta biktimaren konfidentziasun- eta intimitate-eskubidea errespetatzen dela bermatu beharko du. Nolanahi ere, edozein eduki edo ikuspegi sentsazionalista saihestuko da.

6.4.5. Udalak ematen duen komunikazio-erantzunak hiru dimentsio izan behar ditu beti:

6.4.5.1. Erakundeak eta herritarrak biktimari laguntzen ari direla adieraztea, bai eta gertakariak kolektibo hartzaileari eragiten dizkion frustrazio, min eta beldur sentimenduak ere. Erakundeen arteko koordinazioari, protokolo horien existentziari eta bestelako laguntza-zerbitzu eta -baliabideei balioa emango zaie, eta gorabehera guztiak salatzen animatuko da.

6.4.5.2. Gertakaria eragin duen gorroto espezifikokoaren deslegitimazio soziala (arrazismoa, xenofobia, antigitanismoa edo LGTBfobia), argi eta garbi adieraziz haren sustraia, haren erantzule den biktimarioaren erantzukizun eskusiboa, eta ez direla gertaera isolatuak, baizik eta aurre egin beharreko arazo soziala.

6.4.5.3. Herritar guztiak orientatzea, giza-eskubideen testuinguruan errespetuzko bizikidetzara inklusiboa eraikitzeko. Era horretako gertakariak herritar guztiak interpelatzen dituztela adieraziko da, eta dimentsio sozial eta estrukturala dutenez, horiei aurre egiteko konpromiso kolektiboa eta indibiduala eskatzen digute.

6.4.6. Komunikazio-erantzunak une oro saihestuko du biktimaren ezaugarrietan, ekintzetan edo portaeretan eragitea, hala nola haren janzkeran, nortasunean, lanbidean, osasun-egoeran eta abarretan, biktimarengan estereotipazioak indartzen edo erruduntasun-nozioak indartzen baitituzte.

6.4.7. Une oro saihestuko da jatorri nazionalari, etnikoari, erlijio-sinesmenei edo biktima-egilearen antzeko ezaugarriak erreferentzia egitea, baldin eta praktika txarra bada eta pertsonen kolektiboak buruzko estereotipo bidegabeak indartzen badira.

6.4.8. Hala egin behar izanez gero, biktima identifikatzeko erabiltzen diren izena eta sexua/generoa erabiliko dira, dokumentazioan dagoena gorabehera.

6.4.9. Gertakaria ikertzen ari diren edo gorroto-kalifikazioari dagokionez eztaba daezina ez den kasuetan, atal honetan adierazitako gainerako komunikazio-esparruez gain, udalak adieraziko du gertakaria argitzen laguntzen ari dela, beste erakunde publiko batzuekin koordinatuta, lan hori egiten duten langile espezializatuak daudela, eta ahalik eta zuhurtzia handienaz jokatu behar dela erabiltzen den informazioaren aurrean, baieztatuzko erabateko segurtasuna izan arte eta egoera horren atzean espekulazioek eragindako pertsonak eta familiak daudela.

6.5. Intzidenteen erregistro estatistikoa

6.5.1. Udalak gorabehera horien berri izan badu, dagokion instantziari jakinaraziko zaio, estatistika-erregistroa egin dezan. Informazio hori emateko, biktimaren konfidentzialtasun- eta intimitate-eskubidea errespetatzen dela bermatuko da.

6.5.1.1. Gertakariak Ertzaintzan edo epaitegian salaketarik eragiten badu, horiek sartuko dute ofizios beren estatistiketan.

6.5.1.2. Gertakariak ez badakar salaketarik Ertzaintzan edo epaitegian, Eraberean sarera bidaliko da haren oinarriko informazioa, urteko txostenean sar dezan.

7. Gorrotoetatik ezin diren delituak, kolektibo jakin batzuetan ardatzen direnak

7.1. Diskriminatutako kolektiboetan, zuzeneko indarkeria ez da soilik delitu eta gorroto-gertakari gisa agertzen. Era berean, delitu mota jakin batzuen biktima izateko ahultasun handiagoa dago, delitu horien motibazioa ez bada beharrezkoa edo nagusiki fobikoa edo diskriminatzailea. Horrelako delituek, batzuetan, eragin psikosoziala izan dezakete biktimarengan eta gorroto-delituen antzeko komunitateetan.

7.2. Gorroto-delituen salbuespenetzko esparrua diskriminazio-motibazio hori ez duten delituetara zabaltzea gabe, gomendagarria da gida honetan jasotako esparru batzuk baliatzea eragiten dituzten ondorioei erantzuteko.

7.3. Horrelako delituen aurrean, gida honetan aurreikusitako jarduerak batzuk aktibatuzko egokitasuna edo aukera baloratuko da, gizarte-laguntzari, sentsibilizazioari eta komunikazio publikoari dagokienez, eta beste mota horretako errealitate kriminalen errealitate espezifikora egokituko dira.

8. Baliabideen eta kontaktuen zerrenda

Jarraian, gida honetan aipatutako eragile nagusien harremanetarako moduak eta ordutegiak adierazten dira:

- **Ertzaintzaren Idazkaritza Nagusia**

Larrialdietarako EZ DIREN telefonoak: 900 103 584

Whatsapp-a: 677 999 555

SMSa: 677 999 555

Larrauri Mendotxe Bidea, 18

48950 Erandio, Bizkaia

- **Biktimari Laguntzeko Zerbitzua**

Gasteiz

Gasteiz etorbidea 18, beheko solairua

01008 Gasteiz, Araba

Telefonoa: 900180414 - 945004895

Ordutegia: 09:00etatik 14:00etara

Posta elektronikoa: sav01-1@justizia.eus

Barakaldo

Bide Onera plaza z.g., solairuartea

48901 Barakaldo, Bizkaia

Telefonoa: 944001031

Ordutegia: 09:00etatik 14:00etara

Helbide elektronikoa: SAV48-BK1@justizia.eus

Bilbo

Ibañez de Bilbao 3, beheko solairua

48001 Bilbao, Bizkaia

Telefonoa: 900400028 - 944016487

Ordutegia: 09:00etatik 14:00etara

Posta elektronikoa: sav48-1@justizia.eus

Donostia

Teresa de Calcuta Plaza, 1, Lehenengo solairua

20012 Donostia, Gipuzkoa

Telefonoa: 900100928 - 943000768

Ordutegia: 09:00etatik 14:00etara

Posta elektronikoa: sav20-1@justizia.eus

- Eraberean Sarea

- Araba**

- Aldarte (945 257 077) aldarte@aldarte.org

- Zehar-Errefuxiatuekin (945 266 805) era.berean@zehar.eus

- Gurutze Gorria (945 222 222) paisvasco@cuzroja.es

- Bizkaia**

- CITE-CCOO Bizkaia (944 243 424) citebizkaia@euskadi.ccoo.es

- Errespetuz (675 459 317) errespetuz@hotmail.com

- Kale Dor Kayiko (691 674 414) eraberean@kaledorkayiko.org

- Nevipen (946 526 989) nevipen@nevipen.org

- Bizigay (605 724 839) bizigay@gmail.com

- Amuge (946 038557) amuge.elkartea@gmail.com

- Anitzak (613 021193) anitzakbilbao@gmail.com

- Gipuzkoa**

- AGIFUGI (943 248 086) asociacion@agifugi.org / eraberean@agifugi.org

- Gehitu (943 451 722) infasis@gehitu.org / info@gehitu.org

- SOS Racismo (943 321 811) eraberean@mugak.org

- Biltzen

- Bizkaia**

- Telefonoa: 944 001 900

- Ordutegia: 9:00etatik 17:30etara.

- biltzen@biltzen.org

- Gipuzkoa**

- Telefonoa: 688 648 745

- Araba**

- Telefonoa: 945 203 661

- Berdindu

- Gasteiz**

- Ramiro Maeztu 3

- Telefonoa: 945 029 079 eta 617 810 471

- berdindu.araba@gmail.com

- Bilbo**

- Ramón y Cajal 2

- Telefonoa: 946 453 322 eta 617 813 089

- berdindu.bizkaia@gmail.com

Donostia

Mikelete pasealekua 20

Telefonoa: 943 216 551 eta 688 769 865

berdindu.gipuzkoa@gmail.com

● **Giza Eskubide, Biktima eta Aniztasuneko zuzendaritza**

Donostia kalea,1

01010 Gasteiz

Telefonoa: 945 016 628

derechos-humanos@euskadi.eus

Eranskinak

I. eranskina. Udal Bandoa

Gure udalerrian izandako azken gertakarien aurrean, XXXXXXXko Udaletik hau nahi dugu:

- Talde politikoen erabateko adostasunetik eta irmotasun osoz adieraztea jarrera, jokabide eta ekintza diskriminatzaileak, kasu honetan arrazista eta xenofobo/antigitano/LGTBifobikoa, erabat onartezinak direla eta gure erabateko arbuioa dutela.
- Gure herrian/identitate sexogenerikoetan, orientabideetan eta praktika sexualetan aniztasun kulturalen, jatorri eta sinesmen erlijiosoetan elkarbizitza aldarrikatzea. Gure gizartea anitza eta plurala izan zen, da eta izaten jarraitu nahi du. Gero eta gehiago. Eta horrek harrotu egiten gaitu eta oparotasun handiagoko aukera bat da guztiontzat.
- XXXXX(e)ko bizilagunen arteko loturak eta harreman onak estutzeko deia egitea. Gehiago partekatzea, elkarri gehiago entzutera, gehiago errespetatzera eta estereotipoetatik, aurreiritzietatik eta diskriminaziotik libre izatera.

Askotariko XXXXXXX baten alde! Berdinen arteko bizikidetzaren alde!

II. eranskina. Adierazpen instituzionala

XXXXXXX(e)ko Udaletik, duela egun batzuk gure herrian izandako gertakarien berri ematen dugu, eta herritarrei mezu argia bidaltzen diegu.

Udal honetatik, diskriminazio mota guztiak, eta bereziki arrazismoa eta xenofobia/antigitanismo/LGTBifobia, desagerrarazteko konpromisoa berretsi nahi dugu. Ildo horretan, berretsi egiten dugu kulturen arteko bizikidetzaren alde lanean jarraitzeko konpromisoa, sexu- eta genero-aniztasunaren alde.

Zehazki, beste pertsona batzuen aurka erabilitako indarkeria oro gaitzesten dugu, larruazalaren beste kolore bat, beste jatorri geografikoaren, kulturaren edo erlijio-sinesmenen/beste identitate, adierazpen, orientazio edo sexu-praktika bat izateagatik.

Era berean, XXXXXXX(e)ko bizilagunen arteko loturak eta harreman onak estutzeko deia egiten dugu. Gehiago partekatzea, elkarri gehiago entzutera, gehiago errespetatzera eta estereotipoetatik, aurreiritzietatik eta diskriminaziotik libre izatera.

III. eranskina. Adierazpen instituzionala eta kontzentrazio-deialdia

XXXXXXX(e)ko Udalak erabateko gaitzespena adierazi nahi du 20__ (e)ko ____ ren ____ (e)an izandako gertakarien aurrean (azalpen txikia).

Udal honetatik, diskriminazio mota guztiak, eta bereziki arrazismoa eta xenofobia/antigitanismo/LGTBifobia, desagerrarazteko konpromisoa berretsi nahi dugu. Ildo horretan, berretsi egiten dugu kulturen arteko bizikidetzaren alde lanean jarraitzeko konpromisoa, sexu- eta genero-aniztasunaren alde.

Zehazki, beste pertsona batzuen aurka erabilitako indarkeria oro gaitzesten dugu, larruazalaren beste kolore bat, beste jatorri geografikoaren, kulturaren edo erlijio-sinesmenen/beste identitate, adierazpen, orientazio edo sexu-praktika bat izateagatik.

Era berean, XXXXXXXX(e)ko bizilagunen arteko loturak eta harreman onak estutzeko deia egiten dugu. Gehiago partekatuz, elkarri gehiago entzuz, gehiago errespetatuz eta estereotipoetatik, aurreiritzietatik eta diskriminaziotik libre izatera.

Azkenik, udalak bat egiten du eta herritar guztiei dei egiten die hori egin dezaten, (gertatu dena) gaitzesteko kontzentrazio-deialdiarekin: _____(e)ko _____ren _____(e)an, 18:00etan, Udaletxeko plazan.

